

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Коледж приватного вищого навчального закладу
«Кіровоградський інститут державного та муніципального управління
Класичного приватного університету»
Циклова комісія з соціальної роботи

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМИ

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

підготовки молодшого спеціаліста

напряму 5.13010101 «Соціальна робота»

(Шифр за ОПІ ППІ 5)

Кіровоград
2015 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету»

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: старший викладач циклової комісії з соціальної роботи Н. В. Акімова, к.філол.н., старший викладач циклової комісії з соціальної роботи Тернавська Т.А., к.пед.н.

Схвалено Науково-методичною комісією ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету»
Протокол від 8 вересня 2015 року № 1

9 вересня 2015 року

Голова

Г. Ю. Шаркова

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “ **Соціальна робота з переселенцями**” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки молодшого спеціаліста напряму “5.13010101 «Соціальна робота»”.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні поняття соціальної роботи з переселенцями, їх юридичні права та обов’язки, соціальні та психологічні потреби, стратегії та методи соціальної роботи з цією категорією.

Міждисциплінарні зв’язки: соціологія, філософія, вікова психологія, соціальна робота з сім’ями, право соціального забезпечення, методика та технології соціальної роботи, теорія соціальної роботи, соціальна педагогіка, соціальна політика в Україні

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:
Модуль1. Загальні засади соціальної роботи з переселенцями

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення курсу «Соціальна робота з переселенцями» полягає в тому, щоб студенти засвоїли основні поняття соціальної роботи з переселенцями, їх юридичні права та обов’язки, соціальні та психологічні потреби, стратегії та методи соціальної роботи з цією категорією.

Загальноосвітня (навчальна) – сприяти становленню сучасного висококваліфікованого фахівця на підставі вивчення та розуміння особливостей соціальної роботи з переселенцями.

Розвиваюча - формувати й розвивати соціальні та психологічні знання студентів, навчити їх аналізувати соціальні явища та поведінкові акти, виробити навички самостійного аналізу психічних явищ, уміння застосовувати отримані знання при оцінюванні конкретної ситуації, сприяти оволодінню уміннями та навичками, які потрібні у професійній діяльності.

Виховна - формувати переконання та ціннісні орієнтації студентів відповідно до ідеалів гуманізму, демократії, соціальної справедливості, поваги до особистості, виховувати активну громадську позицію, сприяти усвідомленню ролі та значення соціальної роботи в становленні Української держави; сприяти розвитку в майбутніх соціальних працівників, їх професійних й особистісних якостей.

Завдання вивчення курсу «Соціальна робота з переселенцями»:

- ознайомлення студентів з основами майбутньої професії, історією виникнення, становлення та розвитком різних форм допомоги переселенцям;
- оволодіння основними категоріями соціальної роботи з переселенцями;
- дослідження сучасних теоретико-методологічних засад вивчення соціальної роботи з переселенцями;
- оволодіння системою знань про методи, напрямки та стратегії соціальної роботи з переселенцями;
- засвоєння теоретичних знань про людину у статусі переселенця;
- оволодіння навичками проведення соціальних та психологічних досліджень;
- формування професійного світогляду та наукового мислення;
- сприяння підвищенню рівня професійної культури студентів.

У результаті вивчення даної навчальної дисципліни студент повинен

ЗНАТИ:

- поняття «переселенець», «внутрішньо переміщена особа», «мігрант», «біженець»;
- права та обов'язки переселенців;
- масштаб, географію та різні аспекти проблеми соціальної роботи з переселенцями;
- методи, види, стратегії соціальної роботи з переселенцями;
- особливості соціально-психологічної допомоги дорослим переселенцям та їх дітям;
- зарубіжний досвід соціальної роботи з переселенцями.

ВМІТИ:

- виявляти, аналізувати та розв'язувати конкретні життєві ситуації, пов'язані з проблемою внутрішньо переміщених осіб;
- спостерігати, помічати, аналізувати та враховувати їх психічні стани;
- своєчасно виявляти та усувати деформації в психологічній сфері;
- проводити соціальні та психологічні дослідження різного рівня;
- робити позитивні висновки з негативного досвіду, постійно вдаватися до самоаналізу і об'єктивної оцінки як своїх дій, так і дій інших;
- реалізувати психологічний підхід до особистості.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 54 години/1,5 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни***Модуль 1. Загальні засади соціальної роботи з переселенцями*****Тема 1. Юридичні права та обов'язки переселенців**

Поняття внутрішньо переміщеної особи. Облік внутрішньо переміщених осіб. Інші права та обов'язки внутрішньо переміщеної особи та її обов'язки.

Тема 2. Вимушені переселенці як соціальна проблема

Масштаб та географія проблеми. Багатоаспектність соціальної проблеми вимушених переселенців. Напрямки соціальної політики щодо спрощення проблеми переселенців.

Тема 3. Методи соціальної роботи з переселенцями

Загальна характеристика методів соціальної роботи з переселенцями. Пошук нових методів та форм соціальної роботи з переселенцями. Види соціальної роботи з переселенцями. Стратегії соціальної роботи з переселенцями.

Тема 4. Соціально-психологічна допомога переселенцям

Соціально-психологічна допомога дітям переселенців. Соціально-психологічна допомога дорослим переселенцям.

Тема 5. Досвід соціальної роботи з переселенцями інших країн

Соціальна робота з переселенцями у Азербайджані. Соціальна робота з переселенцями у Грузії. Соціальна робота з переселенцями у Молдові. Соціальна робота з переселенцями у Росії

3. Рекомендована література**Базова література**

1. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми у конфліктний та постконфліктний період : метод. рек. / Н.П. Бочкор, Є.В. Дубровська, О.В.Залеська та ін. – Київ: МЖПЦ «ЛаСтрада-Україна», 2014. – 84 с.

2. Социальная работа с мигрантами и беженцами: учебное пособие / А.А. Акмалова, В.М. Капицын; Отв. ред. П.Д. Павленок. - М.: ИНФРА-М, 2008. - 220 с.: <http://www.znaniium.com/bookread.php?book=128886>
3. Технологии социальной работы с различными группами населения: Учебное пособие / П.Д. Павленок, М.Я. Руднева. Под ред. П.Д. Павленка. - М.: ИНФРА-М, 2009. - 272 с.: <http://www.znaniium.com/bookread.php?book=146277>

Додаткова література

1. United Nations Development Programmer (UNDP). Human Development Report 1994: New Dimensions of Human Security. – New York : UNDP, 1994. – 289 p.
2. Вирішити проблеми переселенців допоможе МОП. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kvpu.org.ua>.
3. Давидюк О. О. Соціальна безпека: проблеми теоретичного аналізу та побудови системи показників [Електронний ресурс] / О. О. Давидюк. – Режим доступу : <https://docs.google.com/document/d/1mMOTPolIAr6mkLKwZITa0fVGIXPIxaOHYDA3qWpm9Yk/edit?pli=>.
4. Емельянова О.Я. Психолого-педагогическая реабилитация и адаптация детей переселенцев О.Я. Емельянова //Журнал прикладной психологии. – 2004. – № 1. – С.44-45.
5. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [Електронний ресурс] : Верховна Рада України ; Закон від 20.10.2014 № 1706-VII. – Режим доступу <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>. – Назва з титул. екрану.
6. Костюк Б. Виклик для держави і суспільства: вимушені переселенці з Криму. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.krymr.com>. Леонтьев Д. А. Тест жизнестойкости / Д. А. Леонтьев, Е. И. Рассказова. – М. : Смысл, 2006. – 63 с.
7. Мінсоцполітики навчає наданню першої психологічної допомоги переселенцям зі Сходу. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.
8. О дополнениях к «Государственной Программе по улучшению жизненных условий беженцев и вынужденных переселенцев и обеспечению занятости»: Указ Президента Азербайджанської Республіки от 31.10.2005 р. №187 – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.azerbaijan.az/portal/Society/Refugees/refugees_03_r.html.
9. О лицах, вынужденно перемещенных с оккупированных территорий Грузии, – вынужденных переселенцах: Закон Грузии от 06.02.2014 г. №1982-II – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://matsne.gov.ge/index.php?option=com_ldmssearch&view=docView&id=2244506&lang=ru.
10. О социальной защите вынужденных переселенцев и лиц, приравненных к ним: Закон Азербайджанської Республіки от 21.05.1999 г. №669-IQ – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.azerbaijan.az/portal/Society/Refugees/refugees_03_r.html.
11. О статусе беженцев и вынужденных переселенцев (лиц, переселенных в пределах страны): Закон Азербайджанской Республіки от 21.05.1999 г. № 668-IQ – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.azerbaijan.az/portal/Society/Refugees/refugees_03_r.html.
12. Ольхович О.В. Підготовка соціальних працівників до роботи з біженцями у вищих навчальних закладах США і Канади: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.

- пед. Наук : спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / О.В. Ольхович. – Тернопіль, 2008. – 21 с.
13. Особова О. Жаль як вимір допомоги / О. Олена // Урядовий кур’єр, 20 листопада 2014. – № 216. – С. 5.
  14. Поліщук І. Життя з чистого аркуша / І. Поліщук // Урядовий кур’єр, 7 листопада 2014. – № 207. – С. 5.
  15. Президенту України від громадських організацій, що опікуються проблемами внутрішньо переміщених осіб. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://noborders.-org.ua>.
  16. Про основні положення особливого правового статусу населених пунктів лівобережжя Дністра (Придністров’я): Закон Республіки Молдова від 22.07.2005 р. №173-XVI – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://md.spinform.ru/>.
  17. Про правовий статус осіб, які вимушені залишити місця проживання внаслідок тимчасової окупації Автономної Республіки Крим та м. Севастополя та обставин, пов’язаних з проведенням антитерористичної операції на території України: Проект Закону України від 19.06.2014 р. №4998-1 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=51397&pf35401=304893>.
  18. Про реабілітацію жертв політичних репресій: Закон Республіки Молдова від 8.12.1992 р. №1225-XII– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://md.spinform.ru/>.
  19. Проблемы психологической безопасности / отв. ред. А. Л. Журавлев, Н. В. Тарабарина. – М. : Изд-во «Институт психологии РАН», 2012. – 440 с.
  20. Пропозиції Президента України до Закону України «Про правовий статус осіб, які вимушено залишили місце проживання внаслідок тимчасової окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя або обставин, пов’язаних з проведенням антитерористичної операції на території України». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>.
  21. Психология беженцев и вынужденных переселенцев: опыт исследований и практической работы /под ред. Солдатовой Г.У. - М.: Смысл, 2001. – 279 с. Уханова Н. С. Інформаційно-психологічна безпека особистості суспільства та держави /Н. С. Уханова // Правова інформатика. – 2013. – № 3 (39). – С. 91-94.
  22. Розпорядження «Про створення штабу з організації роботи щодо підтримки сімей з території південних і східних областей України та затвердження його складу» : Криворізький міський голова ; Розпорядження від 04.06.2014 № 121-р.
  23. Соціальна робота в Україні : [Навчальний посібник] / [І.Д. Зверева, О.В. Безпалько, С.Я. Харченко та ін.] ; за заг. ред. І.Д. Зверевої, Г.М. Лактіонової. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 256 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання - залік

5. Засоби діагностики успішності навчання:

Поточний контроль (рейтинг) – оцінювання за результатами практичних занять.

Модульний контроль.

Контроль самостійної роботи (захист індивідуальних науково-дослідницьких завдань).

Підсумковий контроль (залік).